

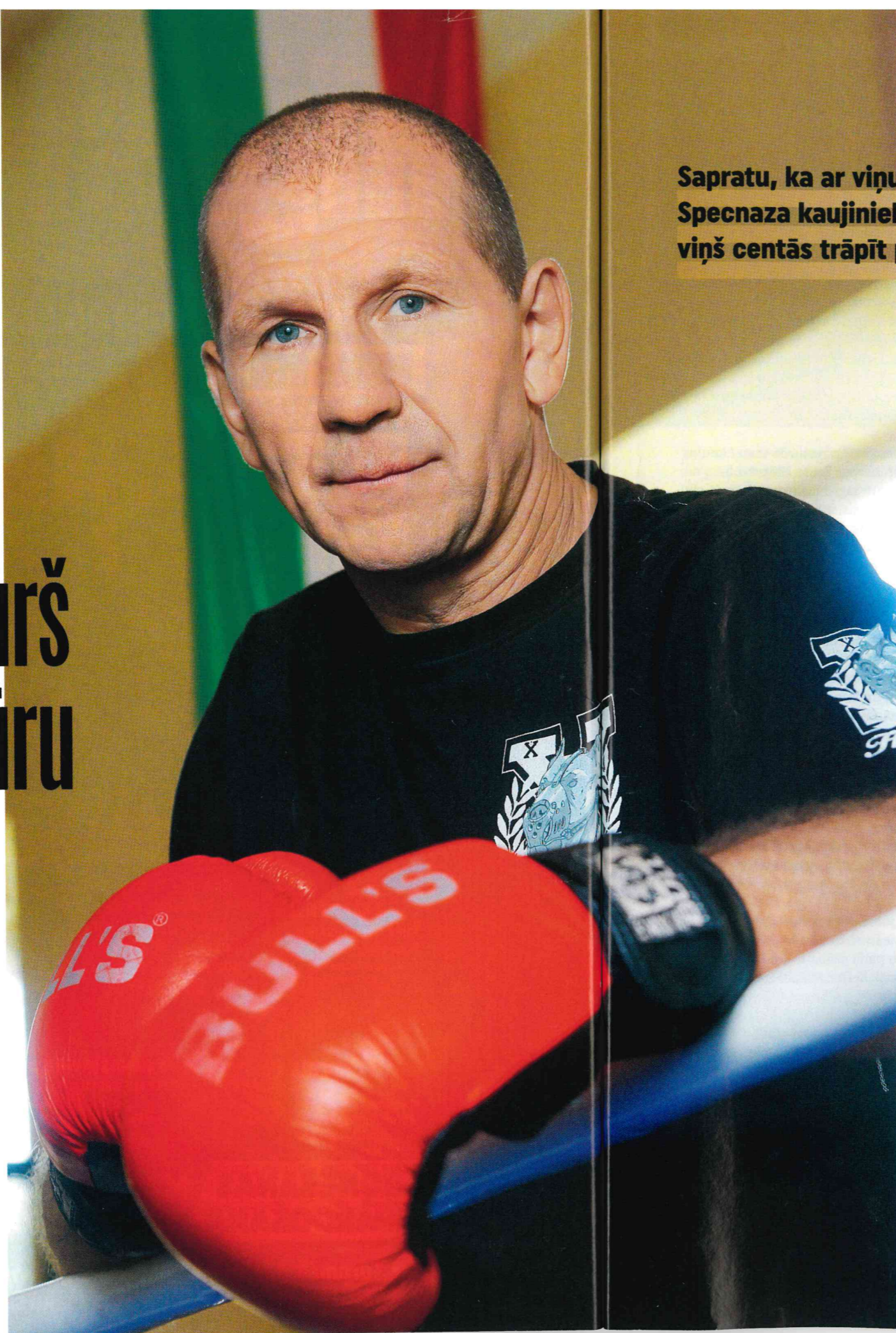
MŪSĒJIE

Aldis Miesnieks, Sandris Metzāls
Foto: Rojs Maizītis

Pirms 30 gadiem Josifs Kovči pameta dzimto Ungāriju, lai dotos uz zemi, kas atrodas pie jūras, uz Latviju. Saprātīgi izmācīties par jūrnieku tā arī palika nerealizēts, toties Josifs kļuva par kikboksa meistar, četras reizes izcīnīja Latvijas čempiona titulu un lērumu citu balvu un iesakņojās nebūt ne pašā lielākajā Latvijas pilsētā – Līvānos.

Ungārs, kurš meklēja jūru

Līvānos Josifam Kovči ir pašam savs kikboksa klubs, ar ko viņš ļoti lepojas. Uzreiz var arī redzēt, ka saimnieks nav aizmirsis savas saknes, jo pie griestiem blakus Latvijas karogam piekārts arī Ungārijas karogs. Šajā zālē regulāri trenējas gan tuvākas un tālākas apkaimes jaunieši, gan sportisti ar vārdu, piemēram, bokseri Kristaps Zutis un Kaspars Kambala. Josifs trenējis arī savu dēlu Otto Kovči, kurš ar panākumiem startējis starptautiskos mačos (viņš ir pieckārtējs Latvijas čempions kikboksā), bet pa vidu Otto pamaniļies apgūt klavierspēli un pat strādāt gan par sporta treneri, gan mūzikas pedagogu. Pārsteidzoša kombinācija, taču, parunājoties ar Josifu un viņa sievu Jeļenu, – abi kopā ir jau 31 gadu –, ātri saproti, ka šādi dēla panākumi ir likumsakarīgi. Jo visam šajā dzīvē – tostarp dēla un jauno sportistu audzināšanai – Josifs ir pievērsies ļoti nopietni.

Sapratu, ka ar viņu netieku galā, jo viņš kāvās citādāk nekā sportisti. Specnaza kaujiniekiem apmācība bija atšķirīga, diezgan nepatīkama – viņš centās trāpīt pa ceļgaliem, locītavām, sāpīgākajām vietām.

Kā nonācāt Latvijā? Ungārija nepavisam nav tepat kaimiņos...

Es gribēju būt tuvāk jūrai. 1987. gadā atbraucu uz Rīgu ar domu iestāties jūrskolā. Un arī iestājos, taču pēc tam iegāju Daugavas sporta nama zālē. Es jau Ungārijā biju nodarbojies ar boksu, tāpēc droši gāju iekšā, kaut gan man tolaik bija tikai 20 gadu. Pie izejas mani piebremzē. Stop, kas tu tāds un kur iesi? – Esmu bokseris, gribu boksēties! – Esi gatavs tūlīt kāpt ringā? – Jā, kāpēc gan ne?! – Labi, tad ej pārgērbies un kāp ringā!

Preti man nolika Andreju Trocenko – pieredzējušu bokseri, kurš bija trešais numurs PSRS izlasē, 1986. gadā viņš bija piedalījies Labas grības spēlēs. Ļoti labi izboksējāties, vienu spēcīgu sitienu tiešām sajutu. Tomēr es viņam godam turējos preti un nezaudēju. Vēlāk, pārdomājot šo cīņu, pat nospriedu – zini, vecīt, uz ielas es tev būtu velnu parādījis... Vēlāk mēs abi kopā trenējāties, mani ieskaitīja Latvijas izlasē.

Tad jau no plāna kļūt par jūrnieku nekas neiznāca?

Kur nu... Kā iegāju sporta zālē un sāku boksēties, tā tur arī paliku.

Un kā nonācāt Līvānos?

Iepazinos ar sievu, viņa mācījās par ķīmiķi tehnoloģijā. Tas bija 1988. gads, kad jau sākās juku laiki. Ļēnai piedāvāja darbu Līvānos, jo Rīgā mums dzīvokļa nebija. Atbraucām, apskatījāties – tolaik te bija vairākas rūpnīcas, viss notika. Nospriedu – labi, kādēļ gan te nepalik. Arī Ungārijā nāku ne jau no kādas lielas pilsētas, bet gan no pierobežas ar Ukrainu. Līvānos varēju arī nodarboties ar sportu, tāpēc nolēmām te palikt. Tolaik te bija 25 000 iedzīvotāju. Tagad gan kopā ar visu novadu būs vairs tikai kādi astoņi tūkstoši. Ja tagad būtu jāizvēlas, tad diez vai es uz Līvāniem pārceltos. Tīri no treniņu viedokļa ar Līvānu puīšiem viens es galus kopā savilkēt nevarētu, labi, ka brauc arī no Jēkabpils, Preiļiem, arī no Daugavpils. Dažreiz kāds pa brīvdienām no Rīgas atbrauc.

Vēlāk bija deviņdesmito gadu juku laiki, un mums varbūt pat paveicās, ka tos pārlaidām Līvānos. Daudzi sportisti tolaik sapinās ar bandītiem un beidza slikti. Mums tomēr izdevās tikt laukā no pagrabiem, kur sākumā trenējāties, līdz tagad beidzot mums ir pašiem sava liela un plaša treniņu zāle.

Deviņdesmitajos droši vien daudziem motivācija trenēties bija pavisam citādāka nekā tagadējiem jauniešiem – tolaik arī ar dūrēm varēja mēģināt izcīnīt sev vietu dzīvē...

Protams, tagad jauniešiem domāšana ir pavisam citādāka. Visi mācās un cenšas iegūt izglītību – un tas ir ļoti svarīgi. Tagad arī trenēties visi cenšas ar prātu, lai viens otru nekropļotu. Deviņdesmitajos daudzi slikti beidza – kurš cietumā, kurš zem zemes...

Ir bijušas arī sadzīviskas situācijas, kad nācies izmantot savas sportojot iegūtās iemaņas?

Daudz tādu situāciju bijis – kā matu uz galvas. Risinājām tās dažādi, teiksim tā. Pēdējā laikā, par laimi, tādu situāciju ir arvien mazāk, taču dzīvē ir visādi gadījumi. Sevi pazemot nekad neesmu ļāvis. Protams, labāk ir izvairīties no tādām situācijām, taču ne vienmēr tas izdodas.

Ir bijušas arī situācijas, kad ar visu savu pieredzi ir bijis grūti tikt galā?

Viens interesants gadījums jaunībā bija. Gadījās pasākumā, kur bija arī puīši, kurš tikko bija atgriezies no dienesta armijā. Dienējis viņš bija speciālo uzdevumu vienībā. Un tā sanāca, ka viņš to vakar uzvedās nelabi, tāpēc beidzās viss ar to, ka gājām ārā parunāties. Tad gan sapratu, ka ar viņu netieku galā, jo viņš kāvās kaut kā pavisam citādāk nekā sportisti. Specnaza kaujiniekiem apmācība un cīņšanās tehnika bija pavisam atšķirīga, diezgan nepatīkama – viņš centās trāpīt pa ceļgaliem, locītavām, sāpīgākajām vietām. Kaut kā jau atkāvos, taču tā nebija patīkama pieredze.

Kā pats nonācāt kikboksā?

Kad sabruka Padoņņu Savienība, parādījās iespēja nodarboties ne tikai ar boksu, bet arī ar citiem cīņas sporta veidiem, tostarp kikboksā, kas līdz tam te bija nelegāls.

Droši vien arī filmas ar Žanu Klodu van Dammi atstāja savu iespaidu...

Arī ar Brūsu Lī un Čaku Norisu – kad dēls bija mazs, viņš caurām dienām bija gatavs drillēt Čaka Norisa videokasetes. Daudzi bokseri un arī viens otrs karatists pārgāja uz kikboksā. Boksa tolaik kaut kur tālāk izsisties bija nereāli – es tā arī paliku sporta meistarkandidāts. Konkurence bija milzīga, tāpēc kikboksā likās interesantāks un perspektīvāks.

Tolaik jau bija precējies, un tas no sporta viedokļa ir mīnuss. Piedzima bērns – vēl viens mīnuss. Jārēķinās, ka es taču tolaik dzīvoju nepazīstamā valstī, tātad nebija ko cerēt, ka kāds mani pabaros vai iedos naudu. Braucu uz treniņiem Rīgā, jo kikboksā man Līvānos nebija sparringpartnera. Skrēju pa mežu un maisu daudzību, taču, lai būtu līmenī, vajadzēja sparringpartneri.

Ar ko tajā laikā pelnījāt iztiku? Treneris taču vēl nebija?

Nē, nē. Strādāju par sargu mana laba drauga Jāņa Klauža firmā. Viņš man ir ļoti daudz palīdzējis. Tur varēju gan naudu nopelnīt, gan bija laiks trenēties, bet pa vakariem sāku arī grāmatas lasīt. Centos attīstīties ne tikai fiziski, bet arī garīgi. Pēdējos desmit gadus gan darbojos tikai kā treneris. Labi, ka sieva palīdz ar dokumentiem un grāmatvedību, es viens pats ar to galā netiktu.

Nekad nav bijusi doma pārcelties tuvāk Rīgai?

Tur es tādas telpas kā šeit nevarētu atļauties. Īres maksa būtu pārāk liela. Laiks rādīs, kā būs vēlāk.

Ungāru valodā ikdienā vēl sanāk runāt?

Protams! Katru dienu! (Josifa sieva Jeļena piebilst: "Viņš taču ar dēlu jau kopš mazotnes tikai ungāriski runāja!") Jā, ar Otto regulāri sazvanāmies, runājam ungāriski. Reizēm arī ungāru sportistiem palīdzu, mani taču tur visi pazīst. (Tieši tobrīd atskan telefona zvans. Zvana dēls Otto, turpmākās pārīs minūtes Josifs runā ungāriski.)

Esat ticīgs cilvēks?

Jā. Ungārija ir katoļu valsts, taču ir arī pāris miljoni reformātu, un es esmu viens no viņiem. Kādā ziņā ticīgs? Esmu lasījis svētos rakstus un daudz maz tos pārzinu. Kad trenēju Kristapu Zuti, tad pirms viņa cīņas vairākas dienas dzīvoju viesnīcā Rīgā. Taču cik ilgi viesnīcā sēdēsi? Gāju laukā un iegriezios lielajā pareizticīgo katedrālē pie Esplanādes. Es neesmu tāds fanāts, lai stundām ilgi tur tupētu uz ceļgaliem, taču iegāju uz desmit minūtēm nolikt svecīti. Taču sākās lietūs, un man nācās stundu nosēdēt katedrālē. Zutis vēl tagad nezina, ka Josifs veselu stundu baznīcā lūdzās, lai viņam cīņā viss būtu labi. (*Smejas.*) Taču mačā viņš uzvarēja.

Tātad lūgšanās nostrādāja! Kā skatīties uz cīņām bez noteikumiem, kur sportistus būtībā ieliek būrī un ļauj cīnīties, kamēr viens ir gar zemi?

Dažas no šīm cīņām bez noteikumiem es, ja būtu manā varā, aizliegstu. Ir sportisti, kuri, ja ir izdevies labs trāpījums, atkāpjas un gaida, kas notiks ar pretinieku. Bet ir arī tādi, kas turpina sist līdz pēdējam – nu, tā taču nedrīkst darīt! Reizēm arī tiesnesis stāv un izliekas, ka to neredz. Ja cilvēks jau būtībā zaudē samānu vai ir nokritis, tad cīņa ir nekavējoties jāpārtrauc. Taču dažās cīņās agresijas ir tik daudz, ka to bērniem vispār nedrīkst rādīt. Asinis šķīst, zobi ir izsisti, bet publika tikai auro kā dzīvnieki, un mačs netiek pārtraukts... Ja runājam par boksu, tad man pašam pat labāk patīk olimpiskais jeb amatieru bokss, nevis profesionālais, jo amatieri vairāk strādā ar kājām un ietur distanci.

Kurā pasaules malā ir labākie kikbokseri?

Kikboksā viena no vadošajām pasaulē valstīm ir Nīderlande. Ja kāds vēlas noskaidrot, cik labs kikbokseris viņš ir, lai aizbrauc uz Nīderlandi. Viņiem ir savs īpatnējs cīņas stils. Pirms četriem gadiem mūsu Kristaps Bulmeistars cīnījās pret vienu no labākajiem holandiešu kikbokseriem Krisu Baju. Iedomājieties, puisis dzimis Rožupē, kur ir pāris simti iedzīvotāju, un trenējies pie manis Līvānos. Bet preti ir viens no labākajiem holandiešu kikbokseriem, kuru trenējis viens no pasaulē labākajiem treneriem. Kad trenēju Bulmeistaru, tad visu laiku viņam stāstīju – jāliek uzsvars uz olimpisko boksu,

tātad visu laiku jāietur distance, un nedrīkst ļaut pretiniekam pienākt pārāk tuvu. Ja pielaidīsi par tuvu, tad dabūsi arī ceļgalu tā, ka maz neliksies.

Un taktika nostrādāja?

Jā, taktika tiešām nostrādāja. Divos raundos Bulmeistars bija labāks. Taču diemžēl trešajā raundā Kristaps satraumēja ceļgalu, un cīņu nācās pārtraukt. Bet principā mēs to holandiešu varējām uzvarēt. Un, ja būtu uzvarējuši, tad varam vien minēt, kā tālāk būtu iegrozījies Bulmeistara karjera.

Kā bokserim noturēt savu "kaujas svaru"? Jāietur īpaša diēta?

Ar svaru tagadējiem sportistiem, cik esmu novērojis, ir lielas problēmas. Ir jāievēro režīms – un ar to es domāju ne tikai ēšanu, bet arī dienas režīmu. Divus mēnešus pirms sacensībām jāsāk nopietni piedomāt pie svara. Gaļu var ēst, taču vārītu. Rīsi ir ļoti labi. Nekādus uztura bagātinātājus gan es neatzīstu. Nav arī pareizi, ja svārs būtiski mainās – nevis par pāris kilogramiem, bet par kādiem astoņiem. Var jau nedēļas laikā nomest septiņus kilogramus, taču tad organisms zaudē spēkus. Ne velti agrāk ārsti aizliedza pirms sacensībām nomest vairāk par diviem kilogramiem. Ja es būtu Latvijas sporta ministrs, tad vairāk par diviem kilogramiem nomest aizliegstu – tāpat kā dopingū. Tempā nomest piecus kilogramus – tas nav normāli, tu taču esi jauns čalis, tev vēl sieva jāņem un pie bērniem jāietiek. Nevajag tā bendēt organismu.

Kā jums pašam veidojas attiecības ar latviešu virtuvi?

Man patīk skābētu kāpostu zupa. Peļēkie zirņi. Kefīrs. Maizes zupa – tā man ļoti garšo.

Gulašu bieži gatavojat?

(Te sarunas pavedienu pārtver Jeļena: "Jā, gatavoju. Kā nu man sanāk, tā sanāk. Daudz pie ēdieniem liekam sarkano papriku, tā ir kā nodevas ungāru virtuvei.")

Esmu no tās Ungārijas puses, kur cieņā ir asāki ēdieni, taču, dzīvojot Latvijā, esmu no tiem mazliet atradinājies. Kad aizbraucu uz Ungāriju, tad pārīs dienas paiet, kamēr atkal pierodu. Man mamma bija profesionāla pavāre, tāpēc Ungārijā es ļoti labi ēdu.

Josifs ir trenējis Kristapu Zuti un Kasparu Kambalu. Arī savu dēlu Otto Kovči, kurš ir pieckārtējs Latvijas čempions kikboksā.

Jāņem arī vērā, ka dažādos platumgrādos organismam ir dažādas prasības. Ungārijā varbūt pietiek ar speķa gabaliņu, maizi un glāzi vīna, taču Latvijā šis pats ēdiens garšos citādāk un var būt par maz.

Ungāru salami vēl tikai pie trūkst...

Dēlam Rīgā bija ungāru pārtikas veikals, viņš no Ungārijasveda ļoti labas preces, arī salami. Žēl, bet nācās veikalu slēgt, jo nevarējām galus kopā savilkt.

Kā jūs sauc audzēkņi? Par treneri? Par skolotāju?

Parasti par treneri. Kaut gan dažādi arī par skolotāju. Ar vecākajiem audzēkņiem es parasti parunājos ne tikai par sportu, bet arī par dzīvi. Kad audzēkņi prasa, ko man atvest no ārzemēm, tad parasti saku – atved man vienu akmentiņu. Tas neko nemaksā, taču, kad nolieksies pēc akmentiņa, tad jau tu būsi mani atcerējies.

Cik audzēkņu visos šajos gados jums ir bijis?

Precīzi nepatīkšu, zinu tikai, ka sešas vai septiņas paaudzes. Daudz, ļoti daudz. Daudz ir bijis čempionu, Latvijas čempionātu uzvarētāju. Droši vien kopā vairāk nekā tūkstotis. Īpaši priecājos par tiem, kuri jau ir dzīvē kaut ko sasnieguši un izveidojuši ģimenes. Kad notiek sacensības Latgalē, tad parasti

visi pie mums brauc ciemos – pie manis var aizķerties pat uz nedēļu.

Kas ir viesmīlīgāki – latgalieši vai ungāri?

Agrāk, ja jūs būtu atnākuši Ungārijā pie manis ciemos un neizdzertu kopā ar mani glāzi vīna, es apvainotos. Pēdējos desmit gados gan sāk just, ka šī viesmīlība ir mazinājusies, lielāku lomu spēlē nauda. Taču pietiek arī cilvēku, kuri ir gatavi tev pēdējo atdot. Jauniešiem tagad vispār ir cita dzīve – nauda, telefoni, mašīnas. Agrāk arī Latgalē cilvēki vairāk gāja viens pie otra ciemos un kopīgi svinēja svētkus. Tagad mazāk.

Cik ungāru dzīvo Latvijā?

Kādi pārīs simti būs. Šajā ziņā mums ir sava priekšrocība – Krievijas pilsoņi diez vai var pa tiešo sazvanīt Krie-

vijas konsulu Rīgā, taču mums nav nekādu problēmu sazvanīt Ungārijas konsulu. Kad man bija 50. dzimšanas diena, uzaicināju Ungārijas konsulu ciemos. Pārīs dienas pirms tam apzvanīju visus, ko biju uzaicinājis, lai saprastu, cik lielu galdu klāt. Taču konsulam nepiezvanīju – likās, ka tas būs kaut ka nesolīdi prasīt, būs viņš vai ne. Tāpēc to, ka viņš tomēr būs, uzzināju tikai tad, kad konsuls jau tuvojās Līvāniem. Smieklīgākais, ka mēs pirms tam vairākkārt bijām runājuši, ka būtu jauki, ja viņš atbrauktu uz Latgali iedzert alu, un tagad viņš bija iedomājies, ka tā būs vienkārša pasēdēšana un alus iedzeršana. Kad ieraudzīja, ka te ir vesels bankets un viņš atbraucis ādas jakā un džinsos, tad pamatīgi samulsa. Taču tas viss ir nieki, jo svētki izdevās godam; svinējām divas dienas, bija arī ungāru dziesmas un dejas.

1986. gadā uz slaveno Queen koncertu Budapeštā bijāt?

Nē, nebiju gan. Tajā laikā man nebija arī tādas naudas, lai ietu uz koncertiem. Jau aizbrauktu uz Budapeštu bija liels notikums, kaut gan dzīvoju tikai kādus 80 kilometrus no tās. Ungāri šajā ziņā ir paslinki. Latviešiem aizbraukt no Rīgas uz Līvāniem ir tīrais sikums, taču ungāriem tas jau skaitās tālu. Kad runāju ar ungāru draugiem, viņi parasti saka – tu atbrauc pie mums ciemos! Es atbildu – labāk jūs pie manis uz Latviju atbrauciet, es jums jūru parādīšu! – Oi, tas taču ir tik tālu... It kā man no Latvijas uz Ungāriju braukt būtu tuvāk! Ungāriem normāls attālums ir 20–30 kilometru. Viss, kas ir tālāk, jau skaitās tālu.

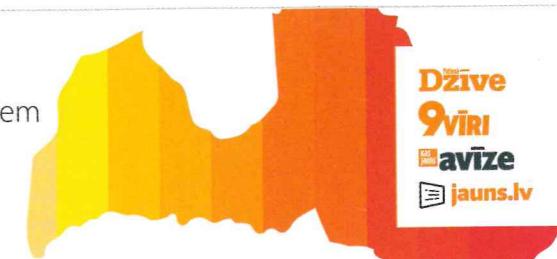
Pats uz Latviju atbraucāt, lai redzētu jūru. Cik bieži tagad sanāk aizbraukt līdz jūrai?

Divas trīs reizes gadā sanāk. Liepājā katru gadu braucu uz sacensībām, turienes pludmale man ļoti patīk. Vasarā parasti pārīs reizes uz Jūrmalu aizbraucam. Šogad bijām arī Ēģiptē – nu, tā gan nav Baltijas jūra... ■

MŪSĒJIE II

Viņi iedvesmo citus!

Par iedvesmojošiem integrācijas piemēriem Latvijā

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem
MAF Mediju atbalsta fonds
Par "Mūsējie - Vīri iedvesmo citus II" saturu atbild SIA Iedzīvniecība "Rīgas Vīri"